

undecim cum diebus quatuor. Marian. *lib. 14. cap. 2. 5. 7.* cum aliis, Roder. Sanc. *cap. 6. 7.* Carthag. *sup. cap. 85.* Taraph. *sup. anno 1287.* Luc. Marin. Mich. Rit. Ceval. *ubi proxime.* Garibay *lib. 13. cap. 17.*

80 D. Ferdinandus IV. qui *Citatus* dicitur, impubes parenti successit, cuius tutela fuit genitrici credita. Rex jam ætate provectâ Constantiam duxit Dionisii Lusitania Regis filiam, intercedente Bonifacii VIII. Pontificis dispensatione propter consanguinitatis impedimentum, qui etiam Sancii parentis matrimonium eodem vitio laborans legitimum reddidit: quæ gratia licet non semel ab antecessoribus Monarchis postulata à nemine legitur impetrata. Accidit ut Rex duos Equites ultimo supplicio affici iusserit propter homicidii suspiciones, qui palam dum ad patibulum ducerentur, se criminis expertes protestati, Ferdinandum ad supernum Dei tribunal intra diem trigessimum vocavere, ac ultima præscripti termini die ille exanimis est repertus, unde vulgò appellatur, *Emplesado.* Ex consorte Alfonso ac Eleonoram genuit: adhuc ætate legitimâ non delibata, decessit minor ad annos 1312. Sederat folio decem & septem, supra menses quatuor, dies decem & novem. Marian. *lib. 13. à princip. Castill. lib. 4. disc. 8.* & alii ex prælaudatis.

81 D. Alfonso XI. vix primum ætatis annum exceleserat, cum Monarchia successio deferebatur, quem Regina avia Maria educandum suscepit: decimo quinto expleto anno imbecilles humeros oneri regiminis summi supposuit. Mauris stragem memorandam intulit in illo semper mirabili conflictu *del Salado*, juxta Tartessiam inito die trigesima Octobris ad annos 1340. Idem Ordinem Militarem *de la Vanda*, qui jam diu exolevit, introduxit, se Magistrum ejus constituens. Eidem primum vœtigal vulgò *Alcauala*, pendi inchoavit ann. 1342. Sub tempus hoc orta est contentio quoad præcedentiam in Comitibus inter Toletum, ac Burgos, rectè per Regem ea forma, quæ nunc viget, decisa. Sulphurei pulveris usus in Hispania tunc cepit esse notus, Arabes enim in urbis Algezire propugnatione, illo Christianis obsidentibus offecere. Ab eadem tempestate Turcarum imperium cepit exordium. Rex toro sibi delegit Mariam genitam ab Alfonso IV. Lusitania

Rege, quæ enixa Ferdinandum in infantia morte præventum, ac Petrum. Extra nuptialem torum ille vulgò quæsitivum Sancium, Henricum, Federicum, Ferdinandum atque Tellum. Humanis fuit sublatus dum Calpem oppidum militè cingeret ad annos 1350. Principatus trigesimo octavo. Marian. *lib. 15. cap. 12. & lib. 16. à princ.* Roder. Sanc. *part. 4. cap. 10. cum seqq.* Garib. *lib. 14. cap. 1. & alii jam memorati supra.*

82 D. Petrus crudelitatis cognomine notatus sextum decimum delibans annum parentis solum nanciscitur, & licet horrida facinora admisit, non tamen desunt qui illius sævam nequitiam zelo justitiæ excusare conentur. Henricus frater vulgò quæsitus Regem ad Galliam confugere coegit, ac post varios fortuna casus collaris signis prope Castrum de Montiel Rex superatus in illud se recepit, ubi cum foret obfessus, ut evaderet, se credidit Beltrano Clauquino, fratris Henrici Duci, à quo deceptus in manus hostis incidit, & ab hoc inter lucandum, juvante Clauquino, sicà peremptus. Duxit in conjugem Blancam filiam Petri Burgundia Ducis, quam lechali prosequutus est odio, utpote cui periniquè prius libertatem, ac tandem vitam ademit. Ex carnali commercio Mariæ à Padilla, & aliis similibus sobolem reliquit. Obiit ad annos 1369. Regni decimo nono vie ut aliis placet, vigesimo primo. Marian. *lib. 16. ex cap. 15 & lib. 17 à princ.* Garibay *lib. 14. cap. 25.* cum aliis, Roderic. Sanc. *part. 4. cap. 14. cum seqq.* & alii congesti supra.

83 D. Henricus II. extincto fratre, facili ditionis totius imperium adipiscitur; nam odium occisi Regis acceptum effecit fratricidam: at Carmonia, ubi liberi, ac opes Petri servabantur, Henricum admittere renuebat, quæ tamen obsidione compressa succubuit. Vacante dominio Cantabria, illud Joanni primogenito contulit, ex quo nunquam à regali potestate segregari concessum est. Ipse Regia Prætoria seu Cellularias instituit, ac Joannes I. ejus successor. Ex Joanna filia Joannis Emmanuelis, qui Bilbilis, Hispanæ Villena, dominabatur, præfatum Joannem procreavit, & extra matrimonium Alfonso, Joannam, ac Eleonoram, An Rex naturaliter, ut veneficium Mauri cujusdam operâ decesserit, adhuc quæstionis est, cujus obitus contigit

tigit ad annos 1379. Sui Principatus decennium supra bimestre numeratur. Marian. *lib. 17. à cap. 13. & lib. 18. ex princ.* Garibay *lib. 15. cap. 1.* Roder. Sanc. *part. 4. cap. 19.* præter antea laudatos. Monter. *in præx. tract. 5.*

84 D. Ioannes I. Burgis solemnè plausu in regali monasterio *de las Huelgas*, diademate decoratur. Idem habitis Segortia generalibus Comitiis statuit, ut temporis computatio fieret à Christi Domini Nativitate, rejectâ Cesaris erâ. Hunc insignem pietate Regem prædicant, tum constitutiones quas zelo divini cultus tulit, & habentur *in l. 2. 3. & 7. tit. 1. lib. 1. Recop.* tum sumptuosum opus *del Paular*, prope Segortiam, quod Chartusianis munificens condidit, & redditibus ditavit. Stabilivit itidem Congregationem, seu Ordinem Militarem, cujus Equites torqueam auream, pendente ex ea columba effigie, ad colulum gestabant: sed ipso decedente abolevit. Sub hoc tempus Comestabilis primus Castellæ creatus D. Alfonso de Aragon, Comes Dianii, Marchio Bilbilis, aut Villena. Primo Rex sibi nexu matrimonii devinxit Eleonoram à Petro IV. Aragoniæ Rege procreatam, quæ Henricum peperit, ac Ferdinandum. Secundo Beatricem filiam Ferdinandi Regis Lusitania. Cum equum agigaret Compluti, ab illo projectus extempore animam exhalavit anno 1390. cum imperasset undecim supra trimestre ac viginti dies. Marian. *lib. 18. ex cap. 3.* Castill. *sup. d. lib. 4. disc. 9.* Garibay *lib. 15. cap. 20.* Roderic. Sanc. *part. 4. cap. 21.* & ceteri sæpè laudati.

85 D. Henricus III. *Infirmus* vulgò dictus, impubes Matrici post parentis obitum Rex renunciatur, & nondum pupillarem ætatem egressus, ante bimestre scilicet, regiminis habenas Burgis comprehendit, & suo quidem munere exactissimè functus esset, nisi adversa valetudo impedimento fuisset: tamen dum valuit, cunctis sedulus incubuit. Plures ejus constitutiones in Hispaniarum legum compilatione recensentur. Ille magnanimitate pariter ac ingenio à Proceribus Burgis opes usurpatis extorsit. Hoc Rege Catabri Fortunatas insulas aggressi, Regem earum, & Regnam cum centum septuaginta insularibus in Hispaniam transportarunt. Ex Catharina filia Ducis de Alencastre Rex suscepit Joannem, Mariam, & Catharinam. Migravit è vivis ad annos

1407. cum Monarchia præfulisset sedecim supra bimestre, ac viginti unum dies. Marian. *lib. 18. ex cap. 15. & lib. 19. à princip.* Castill. *ubi proxime.* Garibay *lib. 15. cap. 28.* Roderic. Sanc. *part. 4. cap. 23.* & reliqui nuper memorati.

D. Ioannes II. vigesimum secundum 86 ætatis mensem delibabat, cum parens mortem obiit: quapropter Primates unanimiter eximio Ferdinando infantis Regis patruo sceptrum deferendum arbitrabantur, ut pro animi præclaris dotibus clarum gubernii regeret: quod ille miranda frugalitate rejecit, ac studuit ut nepos publicâ lætitiâ Rex renunciaretur, cujus nomine ille se ponderi administrationis Principatus supposuit. Verùm Regina genitrice querelante, imperium inter eam & Ferdinandum limitibus præscriptis bipartitur, quod ille ad Aragoniæ successionem accessit deferret: deinceps Regina universæ carnis est ingressa viam, adhuc Rege impubere, qui retento regimine, cuncta tutorum arbitrio permisit ad annum usque 419. quo Matrici in Comitibus generalibus se ab eorum potestate jam pubes factus exemptum solemniter declaravit. Sub eo dissidia publicæ utilitati pernoscia inter Magnates pulularunt, quod ejusdem ineptitudini imputatur. Hac tamen tempestate parta est memoratu digna victoria in eo prælio, vulgò *de la Higuera* nuncupato. Quinque sub eo ex Fortunatis insulis Hispaniæ ditioni expugnata accreverunt, ac politica rerum publicarum gubernatio reformata est ad annos 1423. Primum ex majoribus Collegiis in Hispaniâ utilem splendorem Salmanticiæ B. Bartholomæi Apostoli patrocinio insignitum D. Didacus de Anaya ad annos 1420. instituit, Rex bis conjugii vinculo se innodavit: primum cum Maria Aragoniæ Regis filia, quæ in lucem dedit Catharinam, Eleonoram, & Henricum: secundo cum Elizabeth, cujus genitor fuit Ioannes Infans Lusitaniæ, ex qua suscepit Elizabeth, ac Alfonso. Decessit tandem anno 1454. regni quadragesimo octavo, de quo Marian. *lib. 19. cap. 15. & 21. cum seqq. lib. 20. ex cap. 9. lib. 21. cap. 1. 15. 16 & lib. 22. cap. 1. 2. 4. 6. 9. 12. cum seqq.* Garib. *lib. 16. à princ.* Roder. Sanc. *part. 4. cap. 26.* Castill. Taraph. Ceval. & reliqui citati, qui hujusmodi Regum seriem proseguuntur.

D. Henricus IV. *Liberalis* vocatus, 87 de cujus inconstantia, socordia, ac ineptitudine

titudine facis apparet ex his, quae Historiographi tradidere, & magis dece-
ret silentio sepeliri. Majestas sub eo de-
spectui ac ludibrio habebatur: Monar-
chia sine regimine seditionibus miserè
nutabat: successio ejus fuit ambigua.
Sub hoc tempus Calixtus III. anno
1457. primum Bullam Cruciatæ Regi
in quadriennium pro vivis, ac defunctis
concessit. Præterea ad annos 1473. in-
troducitur est, ut in Ecclesiis Cathedra-
libus duo residerent Canonici, unus
Sacrae Theologiae, & alter Jurispruden-
tiæ professor. Post frequentem ac peri-
culosam contentionem de successione
Monarchiæ, ex communi Regis ac Op-
timum placito Elizabeth ejus soror
jurejurando Princeps renunciatur, ut
fratre extincto succedat eo pacto, ut se
nupti non traderet, nisi imperato
Regis assensu. Illa nihilominus infcio
fratre Pintæ anno 1469. nupsit Ferdi-
nando Regis Aragoniæ Joannis II. fi-
lio. Hinc exasperatus Henricus Joan-
nam, constanti matrimonio ex Regina
conforte natam, quæ ex adulterio con-
cepta putabatur, ad sceptri futuram
successionem designavit, ad quod Pro-
ceres juramenti religione constrinxit,
sed frustra. Rex sibi nuptiali nexu copu-
lavit Blancam Joannis Regis Vasconia
filiam: quo conjugio ratione con-
fanguinitatis soluto, Joannam subroga-
vit ab Eduardo Lusitanæ Regis pro-
creatam, cujus filia erat jam memorata
Joanna, Rex de medio sublatus est ad
annos 1475. Sedit viginti supra qua-
drimestre atque viginti duos dies, Ma-
rian, lib. 22. cap. 15. 17. 18. lib. 23. cap. 4.
7. 13. 18. & lib. 24. cap. 1. 4. Roder. Sanc.
part. 4. ex cap. 36. Alfons. Carthag. anace-
phalacos Reg. Hispan. cap. 93. Castill. de
Rege Goth. lib. 4. dist. 10. Garib. lib. 17.
à princ. Mich. Rit. de Reg. Hisp. lib. 3.
Franc. Taraph. cod. argum. anno 1454.
Luc. Marin. de reb. Hisp. lib. 7. cap. 1. in
fin. Ceval. de cognit. per viam viol.
gloss. 18. n. 15. anno 1454. Nebrissens. de
reb. gest. Ferdin. & Elizabeth. decad. 1.
lib. 1. ex cap. 1.

Ibi: Cui negotio & Catholici
Reges.

- 88 D. Ferdinandus V. Catholici cogno-
mine insignitus, unà cum D. Elizabeth
ejus conforte, Castellæ ac Legionis Re-
ges Henrici loco subrogantur, qui-
busdam adjectis conditionibus, quæ vi-

ri potestatem, & auctoritatem quoad
gubernii administrationem coarctarunt.
Nec desierunt Proceres dissenti-
entes, qui Joannam ex Regina Hen-
rici uxore natam præferri conarentur,
unde bellum cruentum exarsit cum Al-
fonso V. Lusitanæ Rege, qui cum præ-
fata Ioanna nuptias contraxit: at fe-
dere inito, pacificus recessit Lusitanus,
omni spe succedendi sublata. Inde Rex
arma in Sarracenorum propulsationem
convertit, cui decennium constanter
incubuit, ac tandem Hispaniam à bar-
bara tyrannide prorsus exemit ad an-
nos 1492. Die Veneris sexta Ianuarii
Rex, ac Regina ovantes Granatam ur-
bem, Christianis exultantibus, iustrove-
re. Sub hoc augustissimo Principatu
Colonus abditas ad Occidentem India-
rum plagas patefecit. Monarchia Nea-
polis regnum accessit: insula Tenerife
expugnata succubuit: in Africa oris
cessit Mazalquivir. Ad hæc splendidi-
m Fidei propugnaculum Sanctæ Inquisi-
tionis Tribunal stabilitum est anno
1478. Innoc. III. ad annos 1478. dedit
Regi, ac Reginae post ejus obitum in
administrationem dignitates Magistro-
rum Ordinum D. Jacobi, Calatravæ, &
Alcantaræ, quas deinceps Carolus V.
in perpetuum successoribus impetravit.
Præterea Alexander VI. tertias decima-
rum Castellæ, Legionis, ac Granatæ
Regibus Hispaniæ concessit ad annos
1496. Sixtus IV. intuitu belli Grana-
tensis anno 1483. Cruciatæ Bullam ex-
pedivit, quæ gratia ex tunc usque ad
præsens continuò prorogata persistit.
Rex Judæos eliminari præcepit: Rega-
lem Audiendam instituit in Gallecia
anno 1487. Supremum Prætorium à
civitate Regia in Granatam translu-
lit. Quamplurimas tulit leges, præfer-
tim Taurinas, quas in Comitibus ge-
neralibus Tauri promulgavit ad annos
1505. Academia Complutensis erecta
est anno 1499. & majus Collegium con-
structum. Hæc omnia ante, aut paulò
post obitum Reginae evenerunt, quæ
migravit à vita ad annos 1504. nam ex
ejus ultima dispositione Rex regimen
retinuit nomine Reginae Ioannæ absen-
tis, quæ supervenit cum viro suo D.
Philippo Archiduce in Hispaniam an-
no 1506. quare D. Ferdinandus in Ara-
goniam recessit: at Philippo vitam cum
morte commutante brevi, propter vidu-
æ Reginae mentis vitium D. Ferdi-
nandus, Procerum Hispaniæ precibus
exoratus

exoratus, gubernii ad munus iterum
restituatur, ut Regina filia legitimus
curator, ad annos 1507. qui denuò satis
Sarracenos perterruit, expugnatis in
Africa Oran, Tripoli, & Bugia anno
1508. præter castrum naturâ municipis-
simum del Peñon. Vasconiam, ejecto Re-
ge D. Ioanne de la Brit, Castellanae di-
tioni adjunxit, Ex conjugæ Elizabeth
Rex procreavit Joannam, Elizabeth.
Ioannem, Catharinam, atque Mariam.
Extinctâ Regina Catholica, Rex ad se-
cundas transiit nuptias, ductâ ger-
manâ de Foix, ex Regio Gallia Principi-
pum sanguine nepci ex filio Gastonis
Comitis de Foix. Tandem mortalitatis
centum reddidit immortalis memorie
Princeps die 23. Ianuarii, anno 1516.
dominatus cum præclara conforte tri-
ginta, & nomine Ioannæ filia circiter
decennium Murian. lib. 24. cap. 4. cum
segg. usque ad lib. 30. Nebrissens. sup.
decad. 1. lib. 3. & tract. integr. Garibay
lib. 18. à princ. Mich. Rit. d. lib. 3. finem
versus, Franc. Taraph. sup. ann. 1477.
Luc. Marin. de reb. Hispan. lib. 19. cum
segg. Ceval. sup. anno 1474. Castill. d.
lib. 4. dist. 11. cum aliis, D. Ferdinandus
in Regibus Legionis quadragesimus
primus, in Castellanis vigesimus obiit
anno octingentesimo, à quo progenitor
Pelagius in Regem meruit exaltari, ut
ex præmissis supra, ex num. 43. constar,
licet apud Historicos nonnulla quoad
tempus diversitas reperiat.

Ibi: Verum ex aliquot Hispani-
arum provincis.

- 89 Castellam cæteris Hispaniæ regioni-
bus præcellere testatur Marian. de reb.
Hispan. lib. 1. cap. 4. ibi: Castella, quam
ab arcium frequentia dictam putant, una-
que regionum amplitudine, cæli elemen-
tia, soli bonitate, ingeniorum præstan-
tia, divite cultu, ac quodam fertili &
peculiaris nitore reliquas Hispaniæ pro-
vincias facile superat, exterarum nulli
concedit. Garib. Hist. Hisp. lib. 10. cap. 1.
Roder. Sanc. eod. tract. part. 1. c. 18.

Ibi: Castellam autem provin-
ciam.

- 90 Castulo civitas quondam ex Hispa-
niæ primariis, Episcopali Sede decora-
ta, ad ortum Bætis per Castalium con-
dita, à Scipione Africano deleta est, de
qua Aliv. de Punic. bell. lib. 1.

Fulget præcipuis Parnasse Castulo sig-
nis.

Ioan. Vasa. Chron. cap. 20. cap. de Ba-
rie. descript. Luc. Marin. de reb. Hisp.
lib. 2. cap. de Barie. prov. Ioan. Gerundenf.
Paralipom. Hisp. lib. 1. cap. de urbib. quæ in
Hisp. & c. & lib. 5. cap. de gent. Navar.
Franc. Taraph. de Reg. Hisp. anno 619.
Castulonensium populorum meminit
Plin. lib. 3. cap. 3. A Castulone Castel-
lam vocari tradit Gerundenf. ubi proximi-
me, d. cap. de urbib. & c. Verum Castel-
lam à castello dictam, propter eorum
frequentiam in provincia ista, sentiunt
Marian. sup. Luc. Marin. lib. 4. Garibay
d. cap. 1.

Ibi: Non ignari veterem Ca-
stellam.

Barduli Cantabriæ populi commu-
niter vocantur, Ioan. Gerundenf. cap.
de citer. Hisp. in princ. & d. lib. 1. cap. 1.
de Hisp. termin. ibi: Ad Cantabros, seu
Bardulos. Et iterum: Habent tamen Bar-
dulos, seu Bardulos, quos Biscaïnos ap-
pellamus. Plinius lib. 4. cap. 22. Bardulos
in Cantabria constituit: sed quondam
Barduliam dictam, quæ hodie vetus Cas-
tella, asserit Vafacus d. cap. 20. ad fin.

Ad Num. 2.

Temporalis jurisdictio, supremaque
politica potestas ita definitur: Est pote-
stas naturaliter à Deo immediate data
mortalium communitati ad se gubernan-
dum in rebus naturalibus, ut bene, beate-
que vivant secundum rationem natura-
lem. Navar. in cap. Novit. notab. 3. n. 85.
de judic. quam potestatem in Repu-
blicis residere quandiu libera existunt,
probat idem Navar. sup. n. 112. cum segg.
& n. 144. egregie adversus Regem An-
glia Pat. Suar. de defenf. Fid. lib. 3. cap. 2.
n. 5. Bobad. lib. 5. cap. 8. n. 152. Antuñez
de Reg. donat. part. 2. lib. 1. cap. 2. num. 1.
Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 22. n. 9.
Unde Bart. in l. Quidam consulcham, in
fin. de re judic. docuit quod Respublica
libera fungitur Regalibus. Alioqui si in
populo ea non reperiretur potestas, per
eundem in Principem nequiret trans-
ferri, argumento legis. Quod autem 5.
de jurepatron. l. traditio 20. de acquir.
rer. dom. l. Nemo plus juris 53. de reg. jur.
Nec dubium est quin ipsam populus
Romanus Imperatori contulerit, l. 1. de
const. princ. §. Sed & quod Principi, Inst. de
jur. natur.

93 Cùm Respublica supremam jurisdictionem exerceat, id gubernationis genus dicitur Democratia. Pat. Navar. d. cap. 2. n. 8. Petr. Gregor. de Repub. lib. 6. cap. 18. n. 15. Sander. de jurib. Monarch. Eccles. lib. 1. cap. 1.

Ibi: Constituendum esse necessariò
Gubernatorem.

94 Natura non determinat præcisè, ut per unum gubernatorem suprema administraretur jurisdicção, sed quod in cœtu politico hominum summa sit potestas per unum, vel plures exercita, cui singuli de communitate subdantur. Pat. Suar. ubi proximè. Lumine tamen naturalis rationis facillè percipitur quantum Reipublicæ expedit, ut per unicum Principem gubernetur, quod D. Covar. nos docet infra, sub vers. Hujus verò, ubi iterum de his, n. 104. & vers. Deinde illud, n. 97.

Ibi: Homo animal est.

95 Homo sui naturâ proclivis est ad societatem præ cunctis irrationalibus, quæ gregatim conservantur; nam cùm perfectiùs lumine rationis necessitatem, & utilitatem communitatis percipiat, illam avidius appetit, ac perquirat. Hinc homines ab incunabulis humani generis inter se societatem contraxerunt, primò naturalem & informem, deinde civilem ac politicam. Imò hodie barbari, & agrestes, instar ferarum sine sede errantes (de quibus apud Indos multitudo,) superiores agnoscunt, ac reverentur suos, quorum subjiuntur imperio: de quo Petr. Greg. sup. lib. 1. cap. 2. n. 6. & lib. 19. cap. 1. n. 7. & 8. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 16. cum seqq. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 22. n. 1.

96 Homo plurimis fertur ad civile confortium, scilicet quia naturaliter est animal sociale politicum seu civile, ex Arist. Politic. cap. 2. Exemplo quod in se, ac in cæteris rebus animatis & inanimatis præ oculis habet. Petr. Greg. lib. 1. cap. 1. n. 16. Affectu, propter eam cognitionem, quam inter cunctos homines à primò parente natura constituit, l. 3. de just. & jur. Similitudine, similes enim cum similibus facillè congregari solent. Ecclesiast. cap. 13. vers. 19. Omne animal diligit simile sibi: sic & Omnis homo proximum sibi. Omnis ca-

ro ad simile sibi conjungitur: & omnis homo simili sui sociabitur. Voluptate, juxta illud Psalmi 132. Ecce quam suave, & quam jucundum habitare fratres in unum. Unde Arist. Ethic. lib. 1. cap. 1. ait: Idcirco ut plurimum quæ similia sunt, & genere inter se conjuncta, jucunda sunt, ut homo homini. Necessitate, qua potissimum ratione mortales ad socialem vitam compelluntur, ut simul juncti hostium & ferarum incursum depellant, atque ærumnas mortalitatis sustineant. Ecclesiast. cap. 4. vers. 10. ibi: Si unus ceciderit, ab alio fulciatur. Væ soli, qui cùm ceciderit, non habet sublevantem se. Et inferius, vers. 12. sic: Et si quisquam prævaluerit contra unum duo resistunt. Funiculus triplex difficillè rumpitur. Observat Mastrill. de Magistrat. prel. num. 5. Petr. Greg. lib. 1. cap. 1. n. 15. Navar. d. notab. 3. num. 94. Utilitate tandem, quam ex congregatione quisque participat. Eccles. d. cap. 4. vers. 9. ibi: Melius est ergo duos esse simul quam unum, habent enim emolumentum societatis sue. Et vers. 11. sic: Et si dormierint duo, forebuntur mutuo: unus quomodo calefiet? Sic Respublica definitur, ut sit communitas rerum, & vitæ ad bonè, ac commodiùs vivendum. Petr. Greg. d. cap. 1. num. 6. de quo latè Molin. de just. tract. 2. disp. 22. num. 8.

Verf. Deinde illud constitutissimum est.

Sicut natura homines deducit ad civilem societatem, ut vitam bonaque tueantur, ita suadet in communitate constituendum rectorem cum suprema potestate cui universi cives subdantur, ut ipsa consistere valeat. Proverb. cap. 11. vers. 14. ibi: Ubi non est gubernator, corrumpit populus. De Principis necessitate pluribus differit Petr. Greg. lib. 3. cap. 1. Cevall. de cognit. per viam violent. prelud. cap. 7. à num. 6. Navar. d. notab. 3. n. 107. Pat. Suar. sup. lib. 3. cap. 1. num. 4. cum seqq. Mastrill. ubi proximè, à num. 7. Sand. sup. d. cap. 1. Oportet tamen ad Reipublicæ salutem, ut Princeps præficiatur idoneus, alioqui illa corrumpet, ac si Rectore careret. Ecclesiast. cap. 10. vers. 3. ibi: Rex incipiens perdet populum suum. Et Ecclesiast. c. 10. vers. 16. sic: Væ tibi terra, cujus Rex puer est. Sic Deus minatur ruinam populo per Isaiam cap. 3. vers. 4. per hæc verba: Et dabo pueros Principes eorum, & effeminati

minati dominabuntur eis. Observat Pat. Suar. num. 4. Cevall. num. 11. Non tamen absolute necessarium censetur ad communitatis incolumitatem ac consistentiam (licet magis expediat, ut inferius apparebit, supremam potestatem penes unum Principem existere; fat est enim quod in corpore politico resideat apud Optimates, vel Magistratus, per quos exerceatur, prout animadvertit Pat. Suar. numer. 5.

Verf. Hujus verò civilis societatis.

98 Cùm suprema civilis potestas in ipso hominum cœtu consistat, ille Princeps erit legitimus ac Reipublicæ Rector, quem sibi populus constituerit, l. 1. de constit. Princip. l. Quæ ratione 9. §. Hæ quoque res, de acq. ver. dom. Pat. Suar. d. lib. 3. cap. 2. à num. 10. Mastrill. sup. à n. 31. Navar. d. notab. 3. num. 94. & 145. Petr. Gregor. lib. 19. cap. 1. num. 8. & lib. 7. cap. 14. cum seqq. Quod procedit non solum in Principe, qui per electionem ad regimen exaltatur, sed etiam quoad illum, qui per successionem vocatur; nam & hic à communitate immediate potestatem nanciscitur, non ex novo consensu, sed pacto quondam cum primo Rege inito, à quo originem trahit, ut à Pelagio Hispaniarum Monarchæ. Ita Pat. Suar. d. cap. 2. n. 19. inferens non valere Regem ea potestate privare successorem; ipse enim nihil tribuit, sed populus confert, etsi non liberè, propter contractam ab initio obligationem: de quo Pat. Suar. cap. 3. num. 2. & 4. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 23. num. 9. & disp. 654. num. 2.

99 Adeo verum est, communitatis consensu legitimum Principatum constitui, ut tyrannidis vel injustæ occupationis vitium purgetur, si populus in tyrannum, vel iniquum invasorem ultrò consentiat. Pat. Suar. d. cap. 2. num. 20. Navar. sup. notab. 3. num. 151.

100 Rursus aliquando legitimè com-

paratur Principatus, populo invito, veluti bello justo: imò sic quæsitâ potestas magis absoluta censetur, l. Naturalem 5. §. ult. de acqu. ver. dom. Pat. Suar. ubi proximè, Molin. disp. 23. num. 6. 7. & 17.

Ibi: Sautem equidem, ejusque posteras.

Sauti in Israelitas à Deo immediate supream potestatem fuisse concessam fatentur Navar. d. not. 3. n. 147. Mart. de jurisdic. part. 1. cap. 17. numero 14. Molin. d. disp. 23. num. 17. & alii communiter. Verum Pat. Suar. d. lib. 3. cap. 3. num. 6. cum seqq. differens adversus Angliæ Regem, singulariter ex sacro contextu contrarium deducit, scilicet personæ designationem ad regnum à Deo immediate provenisse, à populo autem collationem potestatis per consensum; placuit enim quoad hoc universali rerum cunctarum Domino jus suum illibatum communitati relinquere, ut voluntariè se Sauti subicerent, præsuppositâ divinâ præelectione. Sic enim Deuterom. cap. 17. vers. 15. habetur: Constituem super me Regem, sicut habent omnes per circuitum nationes: constitues eum, quem Dominus Deus tuus elegerit, &c. Et c. 18. vers. 36. sic: Ducet te Dominus, & Regem tuum, quem constitueris super te. Verbum siquidem, Constituere, in sacris Litteris passim potestatem supremam tribuere significat. Ita Psalm. 44. vers. 17. patet, ibi: Constitues eos Principes super omnem terram. Et Exod. cap. 7. vers. 1. sic: Ecce constitui te Deum Pharaonis.

Scire oportet, quod Samuël ut induceret populum ut in Sautem consentiret, media sortitione notam fecit divinam voluntatem. Reg. 1. cap. 10. vers. 20. Petr. Gregor. lib. 7. cap. 14. num. 7.

Ibi:

Ibi : Ergo qualibet Respublica
distinguitur.

103 Frustrâ in Rebuspublicis resideret potestas, nisi constitueretur qui eam administraret, ut in simili inquit Consulatus in l. 2. §. Post originem, de origin. Juris. Ideo naturali ratione homines sociali vinculo devincti impelluntur ad præficiendum Principem, Oprimates, vel Magistratus communitati, juxta gubernii speciem, quæ magis sibi placuerit. Vide præmissa nuper, num. 94. 97. ac ibi laudatos, necnon per Barbosa in collectan. ad cap. In apicibus, 7. quæst. 1.

104 Qua ratione, & attento naturali jure, si Princeps Respublicæ sibi subdita Magistratum præponere omiserit, licebit communitati (etsi aliàs prohibeatur) interim Judicem constituere ac Rectorem, ut docet D. Covar. infra, cap. 4. num. 3. ubi latius agendum.

105 Ita necesse est, quod communitas superiori subdit potestati, ut nec Princeps, nec libera Respublica valeat vel unum civem ab ea subjectione prorsus eximere, naturali enim opponitur rationi, ac bono publico, quod aliquis de communitate sit, & quod eximatur à suprema jurisdictione, quæ in ea, aut in Principe reperitur. Navar. dict. not. 3. num. 119. & 166.

Ad Num. 3.

106 Romanus Populus ab Urbe condita sub Monarchico regimine floruit 244. annis : deinceps Tarquinio pulso, se suprema potestati restituit, quam Consulibus, aliisque Magistratibus exercendam mandavit usque ad annum septingentesimum vigesimum nonum, quo imperium suum ac potestatem in Augustum transtulit, eo ac Norbano

Consulibus ; arque ita Respublica illa annos 485. libertate perita est, ut D. Covarruv. inferius insinuat. Verum enim verò nihil certi statui potest ob varietatem computationis temporum. Joannes siquidem Gerundensis Episcopus Paralipomen. Hispaniar. lib. 10. cap. 1. scribit ex Paulo Orosio, eadem die Augustum Romæ Imperatorem salutatum, quæ Magi in Bethlehem Christum Dominum infantem adorarunt.

Est quæstionis, quomodo Romanus 107 populus suam Cæsari contulerit potestatem ? Videtur nonnullis per communicationem duntaxat collata. Sic Duaren. comment. lib. 1. titul. de constit. Princip. cap. 1. Joan. Orosio, in l. 1. numero 30. ff. eod. ubi refert alios. Oppositum, nempe populum omnino se suprema abdicasse potestate, tenet Accurs. in dict. l. 1. cui accedunt Anton. Fab. in ration. ad dict. leg. 1. ad fin. Bachovius in §. Sed & quod Principi, numero 2. Iustitius, de jure natur. ubi adversarios latè refutat. Antuñez de donat. Regum, part. 2. lib. 1. cap. 8. num. 1. & hæc omnium ferè communis est sententia, quæ posset cum priori in concordiam reduci, si asseratur Respublica in actu prorsus suprema jurisdictione destituta, non sic in habitu ; quoniam Respublica Principi subdita, quoties aliter consistere, & conservari nequit, potestate quam transtulit, ad sui tutamen uti non prohibetur, quod jus nunquam creditur sibi auferre ; imò nec volens posset, cujus exemplum habetur supr. numero 105. de Rectoris creatione. Similiter deficiente legitimo successore ex regia progenie, suprema potestas ad populum devolvitur. Molin. de justit. & jur. tract. 5. disp. 3. num. 2. Idem contigit si Princeps non servatis conditionibus, quibus imperium concessum est, potestate abutatur, quia Respublica naturali jure se tueri posset. Pat. Molin. supr. tract. 2. disp. 23. num. 10. Suprà tradita distinctio

distinctio actualis & habitualis potestatis, est Cardin. Bellarmini, quam in Regem Angliæ sustinet Pat. Suar. d. lib. 3. cap. 3. num. 3. consentit Navar. d. notab. 3. num. 10. cum seqq. & num. 119.

Non tamen licebit communitati subdita suprema usurpare potestatem, prætextu ineptitudinis, aut tyrannica gubernationis privando Regem Principatu, aut eum interficiendo, ut multis probat Petr. Greg. de Repub. lib. 24. cap. 5. à num. 17. & cap. 7. num. 7. ac n. 14. ex Livio inquit, subditum populum contra Regem etiam tyrannicè se gerentem magis scutum, quàm gladium esse sumpturum.

Pat. Suar. d. lib. 3. cap. 2. num. 12. singulariter observat, legem Regiam, quæ à populo Romano lata dicitur, non vim legis habere, sed pacti ; quia cum communitas ipsa se Augusto per illam subdidisset, nequivit se proprio legali præcepto astringere, argumento legis Si quis in principio 22. de legat. 3. debet enim reperiri penes Legislatorem publica autoritas præcipiendi, Pat. Suar. de legib. lib. 1. cap. 8. num. 3. quam nemo in seipsum obtinet, & naturaliter implicat. Pactione autem se quisque astringere regulariter non prohibetur, l. Si cut 5. c. de oblig. & act. At Ant. Fab. in ration. ad l. 1. ff. de constit. princip. ad fin. satisfacit asserens, populum per eam legem Imperatori singulos de communitate subjecisse, ac per consequens se abdicare à potestate quam in illis habebat. Obstat tamen quod Imperator non solum potestate fungitur vi legis illius in privatos, sed etiam in universam communitatem, quam potest jure suo plerè. Molin. d. disp. 23. num. 8.

Ibi : Moris autem erat apud
Romanos.

112 Quæ populus Romanus ex consuetudine in legibus ferendis observaret, tradunt Alex. ab Alex. div. genial. lib. 6. cap. 23. Connan. comment. lib. 1. cap. 13. fusè Rosin. de Antiquit. Rom. lib. 8. cap. 2. De comitiis, & eorum differentia videndus Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 3. Rosin. sup. lib. 6. per tot.

Ibi : Romulus enim populo
Romano.

113 Romulum reservasse populo Romano legum ferendarum per curias potestati. D. de Faria Covar. Enucl.

tem constat ex lege Regia quâdam, cuius hæc sunt verba : Populus Magistratus creavit, leges seiscunt, bella decernunt. Quam refert, ac comprobatur ex Halicarnasico Rosin. d. lib. 8. cap. 5. vers. De quinta, consentit Alciat. de offic. militarib. num. 2. licet idem Rosinus adnotet, eam & alias leges Regias à Balduino in lucem editas, eruditus viris, præsertim Cujacio suspectas, ac commenticias videri Alex. ab Alex. lib. 6. cap. 23. asseverat, Romulum, ac subsequentes Reges Romanis leges tulisse, consulto Senatu, absque populi assensu ; usumque rogandarum per comitia legum post ejectos Reges fuisse introductum, quod expressum legitur in l. 2. §. 1. ff. de orig. jur. & ita leges quasdam & ipse curiatas ad populum tulit : tulerunt & sequentes Reges. Quas leges curiatas Consulatus vocat, non quia per curias, sed quoniam ad eas fuere late, ut Alex. ab Alex. animadvertit. Suadet hæc opinio ex decemviri constitutione, quæ ita habet, Jussus populi, & suffragia sunt : quodcumque postremum jussit, jus, ratumque esto. Quæ extat apud Ravard. ad leg. XII. Tab. c. 1. ac Rosin. lib. 8. cap. fin. vers. Eas leges. Tandem ea roboratur ratione, nam si sub Regibus leges populus conderet, illis exactis, in viridi observantia persisterent ; sed quia à Regibus editæ, in odium ipsorum lege Tribunitia abrogari placuit, d. l. 2. §. Exactis. Accedit Rosin. d. lib. 8. cap. ult. in princ.

Ibi : Atque ex hoc quidem in usu
erant.

Romulus à Respublica primordiis 114 universum populum in triplicem tribum digessit, quarum singulæ curias decem complectebantur. Deinde Tullius Hostilius classes quinque constituit ex civibus intra urbem incolentibus, quæ cunctæ ex centum nonaginta duabus centuriis constabant in aequali numero inter easdem classes distributis. Lapsu autem temporis, tribuum incremente frequentia, triginta quinque recensentur. De his Rosin. lib. 6. cap. 2. 8. & 15. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 17. ubi alios memorat Tiraquel. D. Covar. variat. lib. 4. cap. 1. Jul. Lator. elucubr. tit. 1.

Sciendum est, Comitia curiata, centuriata, & tributa sub idem tempus in usu fuisse apud Romanos, sed pro negotiorum qualitate cives per curias, centurias, vel tribus solebant congregari, D. diver

diverſoque ordine, modo, ac loco peragebatur concurſus, ut latè ac diſtinctè exponit Roſin. *lib. 6. per tot. & lib. 8. cap. 3.*

Ibi: *Hæc verò lex Regia.*

116 Hæc minimè conveniunt legi 1. de *conſtit. Princip. & ſ. Sed & quod Principi. Inſt. de jur. natur. gent. & civ.* Quid ea lege Regia contineretur, & qua forma imperium in Auguſtum tranſiret, latè. Illud videtur per eam conſtitutum, ut Imperator legibus ſolutus haberetur. Ant. Fab. *in ration. ad l. princeps, ff. de legib. Bachov. in ſ. Sed & quod Principi. Inſt. de jur. natur.* antea enim Reges pariter ac privati legibus tenebantur. Ant. Fab. *ibi dem.* Alex. ab Alex. *lib. 6. cap. 23. in princ.*

Ibi: *Cùm autem Auguſtus à Populo.*

117 Verum eſt, nonnullas leges tribunitia authoritate delatas, in duodecim Tabulis uſui fuiſſe reſtitutas. Cujac. *in d. l. 2. ſ. Exaſtis, verb. Omnes,* Roſin. *laudatis Halicarnaſſeo, & Scaligero, d. lib. 8. cap. 5. in fin.*

Ibi: *Ego verò eſſe nequaquam.*

118 Ita ſentiunt communiter Interpretes *in d. l. 1. & in d. ſ. Sed & quod Principi.* Nec obſtat quod vocetur lex Regia, cùm nec à Rege, nec de regali poteſtate lata; quia hæc nova conſtitutio veteris legis regie nomen ſervavit, eo quòd in utraque de ſumma poteſtate Principis decidatur: & quemadmodum ſubrogatum naturam ſapit ejus, cujus loco ſubrogatur, *l. Si ex legati cauſa 23. cum vulgatis, ff. de verb. oblig. ſic & nomen fortiri ſolet.* Unde teſtamenta tabulas appellamus, *tit. de his, qua ante apert. tabul.* ac paſſim apud Conſultos, quoniam olim ultima elegia tabulis conſueverant ſcribi, quanquam earum uſus abolerit. Sic nuptam uxorem dicimus, eſſi unctio in uſu non ſit, à qua uxoris nomen derivatur.

Ibi: *Addit & Dion. lib. 53.*

119 Hic annus ſeptingentiſimus vigentiſmus nonus fuit ab Urbe condita, ex Antonio Contio *in Eaſt. Conſular.* quo Auguſtus in Imperatorem elatus die ſexta

decima Aprilis, Roſin. *lib. 4. cap. 4. ſub menſe April.* quicquid ex Oroſio ſuprà tradidimus, *num. 108.*

Ibi: *Ipſe quidem Auguſtus.*

Hæc extant apud Alciat. *de offic. militar. à num. 8.* Dictus eſt per alluſionem Auguſtus ab augenda Republica. Alciat. *lib. 9. varieg. cap. 21. in fin.* ſed à populo ita vocitabatur, quod natura hominibus acceptior foret ac venerabilior. Petr. Greg. *de Repub. lib. 6. cap. 10. num. 8.* ideo poſt obitum inter Deos meruit recenſeri, ac conſecrari. Roſin. *lib. 8. c. 18.* ubi de forma conſecrationis.

Ibi: *Imperatores conſueviſſe.*

Adde Roſin. *lib. 5. cap. 22. verſ. Decennales, & verſ. Vicennalia,* Alex. ab Alex. *lib. 3. cap. 22. & ibi Tiraquel.* Fuerunt & Auguſtales ludii in Auguſti honorem inſtituti. Roſin. *ſup. cap. 20. in fin.* De multiplici ludorum hujusmodi differentia, & quomodo celebrari ſolebant, plura videas apud Roſin. *d. lib. 5. per tot.* Alex. ab Alex. *lib. 6. cap. 19.*

Ad Num. 4.

Ad Principatum in Republica libera nancifcendum legitimus eſt titulus ipſius communitatis conſenſus, ſive intercedat immediatè per univerſi populi ſuffragia, ſive per Optimates, quibus expreſſim, vel tacitè ex conſuetudine jus Principis conſtituendi communitas conceſſit. Priori modo Romanorum Reges creati ſunt ad Tarquintum uſque Superbum excluſivè. Petr. Greg. *lib. 7. cap. 15. num. 2.* Roſin. *lib. 6. cap. 3. verſ. De Regibus.* Similiter Pelagius, necnon Gaſias Semenſ Navarræ Rex. Marian. *lib. 7. cap. 1. & lib. 8. cap. 1.* Poſteriori Gothorum Reges, ut ſuprà ſæpè inculcatum, atque Pœnorum Magnates deligebantur. Petr. Greg. *d. cap. 15. n. 13. & n. 1.* ait ſecluſis ambitus cladibus, ac periculis, optimum eſſe medium ut Princeps Reipublicæ idoneus præficiatur. Sed & aliàs multifariam juſte ſuprema poteſtas comparatur, velut jure ſanguinis, vel hereditario, pretio, forte, contractu, bello, de quibus ſigillatim Petr. Greg. *lib. 7. cap. 4. cum ſeqq.* Pat. Suar. *de deſenſ. lib. 3. cap. 2. num. 19.*

Ibi:

Ibi: *Tametsi non negaverim olim Roma.*

124 Conſules centuriatis Comitibus per ſuffragia delegabantur Kalendis Januarii cujuſque anni. Roſin. *de Antiquitat. Roman. lib. 4. cap. 5. verſ. De Conſulibus,* de quibus plura tradidit Alex. ab Alex. *lib. 3. cap. 3.* Si quis ex Conſulibus intra annum, dum munere ſuo fungebatur, decederet, aut aliàs amoveretur, ſolebat alter ſocium ſubſtituere, ut de Bruto, & Valerio teſtatur Livius *decad. 1. lib. 2. cap. 12.* quanquam per populum ſubrogationem iſtam fieri aſſerat, Alex. ab Alex.

Verſ. *Reges verò & Principes.*

125 Principatus exordium à communi mortalium parente Adamo provenit, cujus poſteri temporis lapſu ſub perfecta communitate congregati, naturali ratione monente ſibi Reges conſtituere. Pat. Suar. *de deſenſ. Fid. lib. 3. cap. 2. numer. 19.* Petr. Gregor. *de Repub. lib. 19. cap. 1. numero 7.* Molin. *de juſt. & jur. tract. 2. diſp. 22. à num. 1.*

Verſ. *Posterior conclusionis pars.*

126 Sic in Hiſpania moribus obtinuit à Pelagio Rege, ut jure ſanguinis ſucceſſio Principatus deferretur, ut conſtat ex præmiſſis ſuprà, *num. 43.* quod poſtea ſtabilitum *in l. 2. titulo 13. part. 2.* ubi Gregor. Lopez. Gothi Reges Hiſpaniarum ſuffragii Prælatorum, ac Magnatum ad ſolum vocabantur, de quibus antea *ex num. 6.* At nonnulli filios ad Regia dignitatis ſocietatem exaltarunt, qui ita abſque electionis diſcrimine parentibus ſucceſſerunt, ut Richaredus Leovigildo, Richimirus Suintila, & alii. Marian. *lib. 7. ex cap. 3. in fin.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 1. à num. 14.* qui addit, eos Reges ad conſtituendos filios *D. de Faria Covar. Ennel.*

Principatus ſocios conſenſum à Prælaris ac Proceribus poſtulafſe: quod ſanè apud Hiſtoricos minimè referitur, quos legerimus.

Verſ. *Verum Aristoteles.*

An magis expediat Rebuspublicis ſucceſſione, vel electione ſummam poteſtatem deferri, frequenter controverti ſolet. Et magis receptum habetur, quod tutius, ac utilius eſt, ut ſanguinis jure in Regno ſuccedatur, de quo latè Petr. Gregor. *lib. 7. cap. 4. 6. & 15.*

Ad Num. 5.

Regimen Rerumpublicarum triplex agnoſcitur. Si per unicum Principem ſuprema poteſtas exerceatur, dicitur Monarchia: ſi per plures, velut Optimates, aut Senatores, Ariſtocratia: ſi per ipſam communitatem, Democratia. Petr. Greg. *de Repub. lib. 5. cap. 1. num. 2. & Synagmat. lib. 47. cap. 15. num. 22.* Pat. Suar. *d. lib. 3. cap. 2. num. 7. & 8.* Aymar. Riball. *Hiſt. Jur. Civil. lib. 1. num. 2.* Molin. *de juſt. & jur. tract. 2. diſp. 23. num. 1.* Navar. *in cap. Novit, notab. 3. num. 167.* de judic. Sander. *de jurib. Monarch. Eccleſ. cap. 1.* ubi quod hæc gubernii ſpecies ſolent degenerare, ac perverti, Monarchia in tyrannidem, Ariſtocratia in factiones, Democratia in plebeium furorem ac tumultum. Ex illis Monarchia magis ad publicam utilitatem probatur. Petr. Greg. *de Repub. lib. 7. cap. 3. per tot. & Synagmat. d. cap. 15. à num. 24.* Simanch. *de Catholic. Inſtit. tit. 45. num. 9.* Molin. *ſup. num. 14.* Navar. *num. 168.* Sander. *latiſſimè lib. 3. ex cap. 3.* Pined. *Monarch. Eccleſ. cap. 1. à ſ. 4.* Homet. *liad. lib. 2.*

Non bona multorum ditio, Rex imperet unus.

Addè præterea Tiraquel. *de primogen. queſt. 4. ex num. 22.* & plures, quos cumulat Barboſa *in collect. ad cap. in apibus, num. 3. 7. queſt. 1.* Sicut autem Monarchia optima eſt Reipublicæ adminiſtratio, ita Democratia peſſima. Pat. Suar. *ex Ariſtotele d. cap. 2. num. 8.* Addè legem 1. legem 7. *tit. 1. part. 14.* & ibi Greg. Lop.

D 2 Verſ.

Verf. *Ægyptij primò omnium.*

129 Ad annum centesimum trigesimum primum, ab orbis per diluvium interitu, Cham genitoris Noë jussu ad regionem incolendam profectus, prima Ægyptiæ Monarchiæ fundamenta jecisse fertur, cujus coætaneum fuit Babylonicum Imperium: at jam præcesserat viginti quatuor annos Principatus, quem Noë in Italia instruit, Ægyptii Dynastiam, monarchiam suam dixerunt: ea mundi plaga pro temporum varietate diversis nominibus vocatur, Ægyptus ab Ægypto Ramasse Danaï fratre; Ofiriana ab Ofiri: quod profequitur Pined. *sup. lib. 1. cap. 23. §. 2. & 3.* Similiter & ipsa Reipublicæ Ægyptiorum administratio sæpe fuit mutata, Petr. Gregor. *de Repub. lib. 20. cap. 1. num. 4. & 5.*

Ibi: *Hoc equidem nomine illi appellabatur.*

130 Pharaon, idest *ferox*, ex D. Hieronymo: hoc nomine Ægyptii Reges quondam insigniri solebant, quod unà cum suprema dignitate fortiebantur, & hoc viguit ad Principatum usque Ptolemæi Lagi, qui ob res egregiè patratas sic fuit acceptus suis, ut qui eidem succedere, ipsius nomine decorarentur, pristino Pharaonis abolito. De his Alex. ab Alex. *lib. 1. cap. 2. Ioseph. Antiquit. lib. 8.*

Ad Num. 6.

131 Supremam potestatem à Deo Regibus fuisse collatam, multiplici ratione verum est, ut observat Pater Suar. *de defens. Fid. lib. 3. cap. 3. numero 12.* idè eam conclusionem cuncti uniformiter complectuntur, ut Ceval. *de cognit. per viam viol. in proem. cap. 7. ex num. 17.* Petr. Gregor. *sup. lib. 7. cap. 1. num. 3.* ubi ampliat quoad improbos Principes, Mastril. *lib. 1. cap. 1. num. 20.* Gregor. Lop. *in l. 5. gloss. 1. tit. 1. part. 2.* Molin. *de just. & jur. tract. 2. disp. 26. num. 4.*

Navar. *d. notab. 3. numero 147.* Pat. Suar. *lib. 3. cap. 1. num. 6.* ubi pluribus sacre Scripturæ comprobatur testimoniis, asserens de fide esse, absolute loquendo. Adde legem 1. & 4. *tit. 1. part. 2. & in proem. l. 3. tit. 8. lib. 8. Recopil. l. 1. Cod. de vet. jur. enuel.*

Ibi: *Hec tamen intelligenda sunt.*

Licet summa politica potestas à Deo procedat mediate, Principibus confertur ab ipso per communitatis voluntatem, quam divinitus sibi tributam immediate in delectum Monarcham transfert, Navar. *d. notab. 3. num. 147.* Molin. *sup. disp. 21. num. 14.* & alii apud Pat. Suar. *d. lib. 3. c. 2. cum seq. qui cap. 2. num. 10.* plures cum D. Covarruv. hic recenser, hancque sententiam adversus Angliæ Regem eximie suo more propugnat, quicquid Salgad. *de Reg. protect. part. 1. cap. 1. pralud. 3.* opinetur asseverans, aliis laudatis, Reges à Deo immediate, à populo mediate capere potestatem, Verum magis urget lex 3. *tit. 8. lib. 8. Recop. ibi: Ca ran grande es poder del Rey, que todas las cosas, y todos los derechos tiene sobrest: y el su poder no lo ha de los hombres, mas de Dios, cuyo lugar tiene en las cosas temporales.*

Hic durus videtur sermo, perpen-¹³³sis per D. Covarr. & alios hucusque traditis: at excogitabam interpretationem, quâ Regis Alfonso XI. ejus constitutionis conditoris, sententia posset inoffenso pede procedere, restricta tamen ad nostros Hispaniarum Monarchas, de quibus ibi duntaxat agi verosimile est, necnon ad alios, in quibus eadem specialitatis ratio veretur. Ideo enim dicitur, Reges à populo immediate recipere potestatem, quoniam ea prius residet à Deo immediate penes communitatem, qua ipsam in Principem consensu communi civium transfert, ut post D. Covarr. docent P. Suar. *dict. lib. 3. cap. 2. à num. 5. ad 10.* & ceteri supra laudati. Ut autem illa potestas in humano cœtu consistat, opus est quod existat perfecta communitas, que perfectio ex

eo oritur, quod homines ad societatem civilem & politicam congregentur. Probat. Pat. Suar. *de legib. lib. 3. cap. 2. num. 4. & cap. 3. num. 6.* Cum verò Pelagius ad cultum Majestatis Asturum suffragiis ascendit, nullatenus eorum cœtus eam perfectionem obtinebat; non enim conveniant, ut politice in communitate viverent, aut novam Rempublicam constituerent; sed præ timore dispersi, à Pelagio ad bellum invitati, ut se tueri possent, concurrere; non ad beatè, commodèque vivendum, ut constat ex Historiographis supra cumulatis *num. 43.* quod est finis societatis politicae: sed statim ac in Regem eadem consensere, perfecta est communitas, quia eo ipso quod se uni capiti subdiderunt, unum corpus cuncti constituere. Molin. *de justit. tract. 2. disp. 22. num. 9.* tuncque necessario suprema desiderabatur potestas, quam cum communitas ex præmissis tribuere nequeat, quia ipsam non habet, Deus illam immediate Regi Pelagio contulit, ut per eum velut jure primogenitura ad posterum deferretur. Ex quibus deduci rectè poterit, Pelagium, ceterosque Hispaniarum Reges ab eo progenitos, à populo ad Principatum designatos, à Deo supremam potestatem fuisse adeptos, quemadmodum in nova Republica contingit; nam singuli se communitati subdiciunt, potestas autem divino beneficio immediate conceditur.

134 Scimus contra interpretationem istam sentire Victoriam, quem Molina refert *ubi proximè*, inquit enim, quod si homines congregari contingeret, non ad civilem ineundam societatem, sed ad finem diversum, & tunc Regem sibi deligerent, hic ab hominum cœtu immediate, non à Deo caperet potestatem. Hæc equidem non probantur, tanti Doctoris pace, quia communitas antequam Principem elegerit, cum imperfecta foret, nullam potuit habere potestatem, ut ipsam transferret, quod ex præmissis liquet; nec aliquis plus transferre valet, quam ipse habet, *l. Nemo plus 54. de reg. jur. & est vulgare axioma, Nemo dat quod non habet: quod exornat Barbosa axiom. 64. num. 1.* Cum enim sub idemmet tempus, & consensus populi ad civilem societatem, & electio Pelagii in Regem concurreret, nec momentum fuit, quo communitas perfecta, ut libera supremam potestatem adipisceretur, patet Pelagium supre-

mam jurisdictionem à communitate non accepisse. Alio modo potest communitas Regi supremam tribuere potestatem scilicet per consensum partium, quod illa producat, quatenus singuli homines subjiciuntur unius Principis dominationi, & imperio. Verum idem Victoria & reliqui omnes, qui sentiunt in Republica libera consistere supremam potestatem à Deo immediate concessam, præcisè fatentur, consensum partium communitatis non valere talem tribuere potestatem, alioqui opus non esset, ut divinitus conferretur, si ex communi hominum se subjectionem voluntate posset resultare; quia singuli dum volunt societatem politicam contrahere, se Reipublicæ, instar membrorum capiti, subdunt; & nihilominus summam jurisdictionem corpori politico nequaquam præstare, juxta communem veramque opinionem, possunt. Igitur eodem modo, cum nec populus, nec partes ejus Pelagio Regiam, ac supremam contulerint potestatem necessario fatendum à Deo immediate fluxisse, hominibus personam per suffragia designantibus. Sic non immeritò Legislator Alfonso dicere potuit, suam, ac ceterorum Hispaniarum Regum à Pelagio descendentium potestatem non ab hominibus, sed à Deo procedere.

Ad Num. 7.

Obiter *sup. num. 126.* observavimus, ¹³⁵ Gothos Hispaniæ Reges ad Rodericum usque per electionem solum ascendisse, quod extra dubium est apud omnes, de quo restatur, adductis Toletanis Synodis, ac legibus *del Fuero Juzgo*, Molin. *de Primogen. lib. 1. cap. 2. n. 11.* Guttier. *practic. lib. 3. q. 13. n. 39.* Robles de Salced. *de represent. lib. 3. cap. 16. num. 1.* Molin. *de just. tract. 2. disp. 576. n. 3.* Garc. *de expens. cap. 16. n. 17.* & testes sunt Historici congesti *sup. ex n. 6.*

Ibi: *Sed & posterior pars.*

Post Arabum invasionem, & Pelagium in Monarcham exaltatum, antiquato jure suffragii, quod penes proceres residebat, Hispaniarum dominium successione deseri cepit, ut ex serie Historiarum facile deprehenditur, & notant Ceval. *de cognit. per viam viol.*

gloss. 18. num. 13. & omnes nuperrimè laudati, ex quibus Garcia ex Luca Tudenti transcriptam expendit Gorhorum legem sub Pelagio latam, quæ cavebatur, quod si Rex Catholicus foret, filii ejus ordine primogenii succederent, ac masculorum defectu filia vocarentur: quod si Rex omninò decederet absque liberis, ad Optimates jus suffragii devolveretur, ut Principem constituerent: quam refert Palac. Rub. in rubric. de donat. int. §. 69. n. 26. Molin. d. cap. 2. n. 12. vers. Quavis autem, ubi de fide talis statuti ambigit, quia in exemplaribus Luca Tudentis illam legem nunquam invenisset: at in additionibus ad d. cap. 2. ait D. Covarruviam illi codicem præfati Historiographi exhibuisse veterem, quo eadem lex continebatur, adjecta conditione, quod filia in Regno succedens ex consilio Magnatum viro ex nobilissimis nuberet.

Ibi: Nos item in hujus capituli conclusione.

137 Ubi Principatus per successionem defertur jure sanguinis, primogenito in solidum cedit, cum ex sui natura divisionem non patiatur, l. 2. tit. 15 p. 2. Idem de dignitatibus inferioribus ac primogeniis probat Molin. de primog. lib. 1. cap. 11. Abulenis in lib. 2. Paralipom. quest. 27. 28. Petr. Greg. de Repub. lib. 7. cap. 5. n. 6. & per tot. Molin. d. disp. 576. num. 5. Peregrin. cons. unio. de success. in Reg. dignit. num. 9. & de jur. fisc. lib. 1. tit. 2. num. 49.

138 Si quis privatus filium suscipiat, ac Rex constitutus alios procreaverit, quoad regni successionem major natu præponendus erit. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 10. tit. 15 p. 2. Tiraquel. de jur. primogenit. quest. 31. num. 27. Ant. Gom. in l. 40. Taur. num. 67. Molin. de primog. lib. 3. cap. 1. num. 3. Solorz. de jur. Indiar. lib. 2. c. 17. num. 61. Molin. de just. tract. 2. disp. 624. num. 1. ubi quod ita moribus est receptum, Peregr. sup. num. 29.

139 Evenit ut primogenitus incapax ad regimen omninò reperiat, & queri solet an eo remoto junior frater admitti debeat? De quo Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. à num. 7. Petr. Greg. sup. lib. 7. cap. 6. Pat. Molin. sup. disp. 620. cum seqq. Ant. Gom. n. 69. Tiraq. quest. 23. Greg. Lop. in d. l. 2. gloss. 17. Solorz. cap. 17. num. 81. & communiter distinguitur ita. Si ineptitudo est à nativitate, atque in-

capax filium idoneum habet, ipse parenti subrogatur, alioqui frater succedit. Si verò impedimentum ex accidenti superveniat, curator Regi dabitur.

Quid de geminis, si non appareat quis prior in lucem prodierit? Variè admodum sentiunt Interpretes, & plerisque placet, utrumque pro indiviso regno dominaturum: alii pulchriorem, aut robustiorem præferunt: alii electionem parenti, Optimatibus, vel populo tribuunt: alii denique forti committendum arbitrantur, de quo Tiraquel. sup. q. 17. Ant. Gom. num. 68. Molin. de primog. lib. 3. cap. 1. ex num. 19. Greg. Lop. in l. 12. gloss. 3. tit. 33. part. 7. Pat. Molin. disp. 624. num. 3. Sed ea quaestio apud nos decisa videtur, l. 2. tit. 33 p. 7. quæ prima opinio expressim comprobatur.

Ad Num. 8.

De feminarum in Principatu successione affatim Petr. Gregor. de Republ. lib. 7. cap. 11. Tiraq. de jur. primog. q. 10. ubi recenset Regna, in quibus femine admittuntur ad thronum, Salicæ legis, quæ apud Gallos femineum sexum à successione supremi regiminis excludit, meminere Petr. Greg. in calce d. cap. 11. Marian. de reb. Hisp. lib. 15. cap. 15. Joan. Ferrald. de jurib. & privileg. Reg. Franc. n. 44. Molin. de primog. lib. 3. cap. 4. n. 27. Pat. Mol. de just. tract. 2. disp. 23. num. 4. Peregr. de jur. fisci. lib. 1. tit. 2. num. 49. qua constitutione masculi etiam ex feminis removentur, Petr. Gregor. d. lib. 7. cap. 16. num. 9. qui eam tuetur adversus nonnullos opinantes eam barbaricè plenam, ac consuetam recens à junioribus, non sub Pharamundo latam: quod notat Marian. sup. Exclusionem feminarum ex lege Salicæ, everso Longobardorum Principatu, Carolus Magnus in Italia decrevit observari. Theat. vitæ hum. lit. L. pag. 57. & 71. ex Sigonio de Regno Ital. lib. 4.

Ibi: Ex quibus ipse censet.

Unde præfata lex Salica nuncupetur, non constat: est tamen verosimile à Salii conditoribus ita dictam esse. Salii enim sunt Germaniæ populi in ea regione, quæ Franconia vocatur, cæjus incolæ & Franci, & Salii dicuntur à fluvio Sala provinciam fecundante, Hi sub Pharamundo Rege, Gallorum quos propulsarunt, sedes usurpantes, nomen Francia

Francia comparata ditioni indiderunt. Videantur Marian. de reb. Hisp. lib. 5. cap. 1. Alcham. in Tacit. Alciat. dispuntion. lib. 2. cap. 22. Theatr. vitæ hum. ubi proximè.

Ad Num. 9.

143 Suprema potestas, omnisque jurisdictione temporalis in Castellana Republica penes Regem residet, à quo velut originario fonte in inferiores Proceres, aut Magistratus transfunditur, l. 1. l. 3. tit. 1. lib. 4. Recop. Greg. Lop. in l. 2. gloss. 7. tit. 1. p. 2. Recop. Greg. Lop. in l. 2. disp. 3. num. 2. Bobad. polit. lib. 1. cap. 2. num. 19. & lib. 2. cap. 16. n. 73. Maltril. de Magistr. lib. 1. cap. 4. à n. 14. Amat. resol. 65. n. 32. Marienz. in l. 1. gloss. 21. num. 2. tit. 10. lib. 5. Recop. Salgad. de reg. protect. part. 1. cap. 1. pralud. 3. num. 114. Barbola in collectan. ad cap. 1. num. 3. de constit. in 6. Azeved. in l. 9. num. 2. tit. 9. lib. 3. Recop. & l. 1. n. 16. tit. 1. lib. 4. Antuñez cum multis de donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 8. n. 6. cum seqq. Mart. de jurisd. part. 1. cap. 25. n. 103. Quæ quidem potestas est omninò absoluta, non ut apud alios Principes reperitur, quibusdam partibus, & conditionibus ab origine Principatus coarctata, quibus stare præcisè tenentur, maxime quoties, sicut moris est, jurisjurandi religione observantiam spondent. Pat. Suar. de defens. Fid. lib. 3. cap. 2. n. 18. & cap. 3. n. 4. Petr. Greg. sup. lib. 7. cap. 19. à n. 7. Molin. ubi proximè, & tract. 2. disput. 23. ex num. 6.

Ibi: Primum ex eis deducitur.

144 Quoniam Rex habet de jure suam intentionem fundatam, ut in sua ditione nullus jurisdictionem, nisi ab eo concessam exerceat, potest compellere quemvis, sive Ecclesiasticum, sive laicum, qui in quasi possessione sit usus jurisdictionis, ut legitimum titulum exhibeat, aut probet, alioqui eo jure privabitur, l. 2. 3. 7. tit. 1. lib. 4. l. 9. tit. 10. lib. 5. Recop. Gregor. Lop. in l. 9. gloss. 9. tit. 4. p. 5. ubi Hermos. n. 62. Pat. Mol. d. disp. 3. n. 4. & tract. 2. disp. 75. num. 10. Valasc. de jur. emphyteut. q. 8. n. 20. cum seqq. Bobad. cum pluribus d. cap. 16. n. 92. Azeved. in l. 1. n. 10. tit. 1. lib. 4. Recop. Luc. de Penna in l. 2. C. de fund. limitroph. Maltril. sup. lib. 3. cap. 2. ex num. 1. Marienz. ubi nuper, n. 8. & gloss. 11. n. 3. ubi

quod non restituitur spoliatus, nisi prius de titulo constet. Avil. in cap. Pract. ex n. 18. Antuñ. sup. part. 3. cap. 45. num. 21. 22. Hoc quod de tituli exhibitione asserimus speciale est in Rege; nam quoad privatos, possessor ad id non tenetur. Observant Greg. Lop. Bobadil. & alii.

Ex eo autem quod in suprema potestate Regis, velut in sua origine tota regni includitur jurisdictione, provenit ut in villis, & oppidis Procerum idem valeat per suos Magistratus, seu Judices in prima instantia de causis emergentibus cognoscere: quod tamen non est in praxi, nisi præcedat Dominorum omisso, vel ex alia rationabili occasione, aliàs adversus æquitatem & rationem operabitur, l. 22. tit. 13. p. 2. Greg. Lop. in l. 18. gloss. 2. tit. 23 p. 3. Bobad. d. cap. 16. n. 89. Marienz. in l. 1. gloss. 21. tit. 10. lib. 5. Recop. quod non jure devoluto procedit, sed ex amplitudine regie potestatis, quæ omnes inferiorum jurisdictiones eminetur complectitur, nec illa se abdicare omninò censetur Princeps, quanvis oppidum cum mero & mixto imperio in subditos transferat, d. l. 18. Part. Quando legitime Princeps valeat in terris Baronum jurisdictionem exercere, plenè docuit Maltril. lib. 4. cap. 16. ex n. 42.

Verf. Secundo him: apparet.

Jurisdictione temporalis etiam cum merito & mixto imperio in Hispania per inferiores naturales Ecclesiasticos, vel Laicos privilegio Regis, aut legitima præscriptione comparatur, l. 4. & 5. tit. 3. lib. 1. l. 2. l. 7. tit. 1. lib. 4. l. 1. tit. 15. eod. lib. Recop. l. 6. tit. 29. p. 3. Marienz. in l. 1. gloss. 19. tit. 10. lib. 5. Recop. Maltril. lib. 1. cap. 19. n. 40. Gutrier. Practic. lib. 1. q. 84. cum seqq. Molin. de just. tract. 2. disp. 75. num. 14. Avend. de execq. mand. part. 1. cap. 4. ex n. 19. Greg. Lop. in d. l. 6. Part. gloss. 3. Barb. in collect. cap. Irrefragabili, n. 6. de offic. Ordinar. latè D. Covar. in cap. Possessor, part. 2. §. 3. à princ. de reg. jur. in 6. ubi quod & consuetudo jurisdictionem tribuit, Consentiunt ex laudatis plures, Tusch. lit. I. conclus. 545.

Idem de regalibus dicendum, quæ similiter privilegio, præscriptione, sive consuetudine possunt comparari, excepta suprema potestate cognoscendi per querelam, vel appellationem, facultate eudendi

audendi monetam proprio nomine, ferendi leges generaliter observandas, & committendi causas appellatione remota, & si quæ alia sunt, quæ à regia dignitate abdicari non solent, nec privilegio concedi; hæc enim nec præscriptione per inferiores queunt obtineri. Molin. d. disp. 75. num. 15. D. Covar. ubi proxime, §. 2. num. 10. 11. 12. Mastril. lib. 1. cap. 13. cum seqq. &c. 19. Antuñez cum pluribus de donat. Reg. part. 3. cap. 45. num. 24. Avil. in capit. Prator. cap. 1. verb. Nuestrros, num. 11. Bellug. in Spec. Princ. rub. 22. à num. 10. Tondut. quæst. civil. cap. 25. à n. 16. Alfar. de offic. fisco. gloss. 20. à num. 48.

148 Admonendi sumus, quoad præscriptionem desiderari immemorialis possessionis probationem quoties titulus non exhibetur, l. 1. tit. 15. lib. 4. Recop. D. Covar. d. §. 3. num. 3. Mastr. d. cap. 19. n. 40. Gutierrez. sup. quæst. 84. num. 3. Azeved. in l. 1. n. 2. tit. 15. lib. 4. Recop. Licet autem in hujusmodi præscriptione nec tituli exhibitione, nec allegatione opus sit, ut fert communis, ac docet D. Covar. sup. part. 2. §. 5. num. 2. vers. Tertia conclusio, Barbof. in collect. ad cap. 1. num. 10. de præscript. in 6. pluribus laudatis, & ibi probatur; tamen si edatur privilegii instrumentum vicio nullitatis laborans, non proderit longæva illa possessio, cessante legitimi tituli præsumptione. Mastrill. d. cap. 19. num. 28. Mascard. de probat. concl. 1372. num. 63. Salgad. part. 3. cap. 10. num. 285. Forma probandæ immemorialis traditur l. 1. tit. 7. lib. 5. Recop. quæ in præscriptione jurisdictionis adversus regiam observari jubetur l. tit. 15. lib. 4. Recop. de qua D. Covar. d. §. 3. ex num. 7. qui num. 4. meminit clausulæ ultimæ dicte legis 1. quæ cavebatur, ut ad præscriptionem jurisdictionis in Principem quadragenaria prodesset possessio: at in nova Hispaniarum legum compilatione nihil tale reperitur insertum, quod advertit ibi Matienz. gloss. 19. n. 5.

149 Cum autem titulus probatur, sufficit quadraginta annorum possessio; nam hæc illi conjuncta effectus immemorialis producit, cap. 1. de præscript. in 6. Unde si privilegium ritè confectum expressim tribuat jurisdictionem, non eget possessionis adminiculo: sed si dubium emergat quoad verborum intellectum, tunc possessio quadragenaria juvabit, l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. ubi Matienz. gloss. 19. in princ. Azeved. ibidem, n. 33.

150 In questionibus circa jurisdic-

nem, etsi nomine Regis actio proponatur adversum Ecclesiasticos possidentes, cognitio ad Judices Regios spectat ex decreto Imperatoris Caroli V. in Ordinat. Vallisoletæ lib. 1. tit. 1. quod notatur in remissionib. tit. 3. lib. 1. Recop.

Ibi: *Modo semper excepta apud Regem.*

Inferior, sive Ecclesiasticus, sive Laicus, nullo modo ita temporalem jurisdictionem valet adipisci, ut ab eo ad Regem per recursum non provocetur; hæc enim suprema potestas fisci regie dignitati coheret, ut ab ipsa avelli nequaquam possit, nec per ipsius Principis expressam concessionem, l. 1. tit. 1. lib. 4. l. 1. tit. 15. lib. eod. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop. l. 1. tit. 5. p. 2. l. 9. tit. 4. p. 5. Greg. Lop. in l. 22. gloss. 12. tit. 13. p. 2. Pat. Mol. d. disp. 3. num. 3. Salg. sup. part. 1. cap. 2. num. 37. Mastr. lib. 1. cap. 19. num. 1. Gutierrez. d. lib. 1. quæst. 88. Matienz. in l. 1. gloss. 10. tit. 10. lib. 5. Recop. Azeved. in l. 1. n. 36. tit. 15. lib. 4. Recop. Bobad. lib. 2. cap. 16. num. 87. Ant. Gom. in l. 40. Tauri, num. 10. in fin. Petr. Greg. synagm. lib. 32. cap. 16. num. 6. ad fin. Hermos. in l. 9. gloss. 11. num. 64. tit. 4. p. 5. Antuñ. cum pluribus de donat. Reg. part. 2. lib. 1. cap. 8. & 9. qui latissime probat, quidquid senserit contra Menchac. illustr. cap. 82. n. 8.

Verf. Tertio deducitur.

Potest Rex privilegio concedere subditis jurisdictionem, merum, & mixtum imperium, l. 1. tit. 15. lib. 4. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil. l. 12. tit. 1. p. 2. l. 6. tit. 29. p. 3. Mol. de just. tract. 2. disp. 3. num. 3. Antuñ. de donat. reg. part. 2. lib. 1. cap. 8. num. 17. & alii laudati sup. num. 148. & vide addita num. 149. Imò & regalia Principes vassallis confert privilegio, excepta suprema jurisdictione, quam à se separare non valet, scilicet ne ad ipsum per querelam pateat aditus; hoc enim nullatenus concedere licet. Vide jura præallegata. Mastrill. lib. 1. cap. 12. Antuñ. d. cap. 8. Avil. in capit. Prator. cap. 1. verb. Nuestrros, num. 3.

Ad Num. 10.

Plura, & varia usque ad extremum 153 capitis D. Covar. expendit, quæ ut facilius percipi possint, per casus distinguere oportet cum Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 97.

Primus

Primus casus. Cum Rex transfert castrum, cui jurisdictionis est annexa, quia nulli civitati subicitur, quanquam de jurisdictione mentio nulla fiat, simplex concessa censetur. Est de jure communi receptissimum. Greg. Lop. in l. 68. gloss. 8. tit. 18. p. 3. Menoch. d. præf. 97. num. 1. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 16. à num. 7. Matienz. in l. 1. gloss. 1. num. 24. tit. 10. lib. 5. Recop. Gasp. Vallasc. in l. Imperium, num. 51. de jurisd. omn. judic. Antuñ. d. cap. 44. Hermos. ubi sup. num. 41. Villalob. sup. n. 263. Cancr. variat. part. 3. cap. 13. num. 27. & 28. & alii apud Menochium: quod de jure regio nequit in dubium revocari ex d. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop.

Verf. Primum etenim.

Quoad hujus versiculi exordium vide præmissa ex num. 155.

Ibi: *At de mero imperio, concessa jurisdictione.*

154 De jure nostro regio expressim stabilitur l. 1. ad fin. tit. 10. lib. 5. Recop. ne concessio per Regem oppido, aliqua jurisdictionis censetur translata, nisi specialiter de illa mentio fiat: cujus constitutionis oblitum hæc D. Covar. notat Matienz. ubi proxime, num. 26. ejus meminere Greg. Lop. d. gloss. 8. ad fin. & in l. 12. gloss. 2. tit. 1. p. 2. ubi ampliat etiam si cum titulo Ducis, vel cujusque dignitatis oppidum concedatur. Bobad. lib. 2. cap. 16. num. 70. Gutierrez. præf. lib. 2. quæst. 131. Azeved. in d. l. 1. n. 34. Villal. antin. jur. lit. 1. num. 261. Olan. concord. jur. lit. 1. num. 86.

155 An præfata lex similiter observanda sit in inferioribus Dominis villam, vel castrum alienantibus? Affirmat Gutierrez. negat Villalob. uterque ubi proxime. Negativa autem est verior; nam ea constitutione specialia quoad regias largitiones, & alienationes inducta percipiuntur, quæ ad privatos trahi non debent, sed standum juri communi, argumento legis Præcipimus 32. C. de appellat. & quæ ibi Interpretes observant. Et quoad finem legis conservandæ jurisdictionis, ratio alia est in Principe, ac in subditis castrum alienantibus. Vide Greg. Lop. in l. 68. gloss. 8. tit. 18. p. 3.

Verf. Decima conclusio.

156 Secundus proponitur casus, eum oppidum alienatum subest quoad jurisdictionem civitati alicui, tunc siquidem sub concessione oppidi Princeps nullam jurisdictionem etiam de jure communi comprehendere creditur Mastrill. d. D. de Faria Covar. Encl.

cap. 16. num. 9. Matienz. in d. l. 1. gloss. 21. num. 25. tit. 10. lib. 5. Recop. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 97. num. 1. Gasp. Vallasc. ubi sup. num. 54. Alciat. in l. Imperium, num. 103. de jurisd. omn. judic. Antuñ. d. cap. 44. Hermos. ubi sup. num. 41. Villalob. sup. n. 263. Cancr. variat. part. 3. cap. 13. num. 27. & 28. & alii apud Menochium: quod de jure regio nequit in dubium revocari ex d. l. 1. tit. 10. lib. 5. Recop.

Verf. Primum etenim.

Quoad hujus versiculi exordium vide præmissa ex num. 155.

Ibi: *At de mero imperio, concessa jurisdictione.*

Tertius casus, eum castrum, quod civitati subicitur, cum jurisdictione Princeps alienat, de quo questionis est, num mixtum ac merum imperium concessum intelligatur. Haud pauci absque distinctione resolvunt affirmativè, quos congerit Antuñ. d. cap. 44. n. 13. Canc. sup. d. cap. 13. n. 153. Idem tenet D. Covar. de castro civitati annexo, licet subdubius, admonens quod attendantur privilegii verba. Sed & consuetudo, ac stylus concedentis maxime inspicendus, an sub nomine jurisdictionis in scriptis hujusmodi merum imperium complecti consueverit, argumento legis Labco 7. §. Servius fatetur, ibi: *Sententiam ejus qui legaverit, aspici oportere, in quam rationem ea solitus sit referre. ff. de supellect. legat. Mastrill. lib. 4. cap. 16. num. 26. ubi à num. 16. fuse disserit. Et cum de voluntate Regis appareat, nihil obstat civitatis præjudicium; ipse enim in propria ditione, ut omnium jurisdictionum dominus, pro libito eas restringit, vel ampliat. Petr. Greg. de Repub. lib. 9. cap. 1. num. 35. Mastrill. lib. 1. cap. 27. num. 4. Unde in Hispania frequentur oppida à civitatibus regali privilegio eximuntur. Bobad. lib. 5. cap. 10. in princ.*

Verum eodem casu retento, quoties consuetudo Principis, vel alia specialitatis ratio non occurrit, merum non censei concessum in civitatis detrimentum sentiunt cum aliis Menoch. d. præf. 97. num. 33. Mastrill. sup. num. 22.

E Ibi.

Ibi: *Etenim si is omnimodam.*

159 Si Rex tribuat oppidum cum omnimoda jurisdictione, aut alia clausula æquivalenti, merum imperium conferre existimabatur, etsi illud civitati, vel villæ subdatur, Menoch, n. 34. Vallase, sup. n. 35. Barb. absolute cum glossa in Clem. unic. num. 9. de for. compet. Adversantur tamen laudati per Mastrill. d. c. 16. n. 17. qui ex n. 20. vers. Attamen glossa, recenlet ex quibus conjecturis probetur merum imperium concedi sub jurisdictionis appellatione.

Verf. Secundò, ubi conceditur.

160 Quartus casus, quando Rex donat castrum (cui jurisdictione inest,) cum jurisdictione, etiam merum ac mixtum imperium largiri intelligitur, ut crebrior tenet sententia, teste Orosc. in l. Imperium, num. 78. de jurisd. omn. judic. & videre licet apud Menoch, d. pref. 97. n. 39. Mastrill. sup. cap. 16. ex n. 20. Martienz. in d. l. 1. gloss. 21. n. 28. tit. 10. lib. 5. Recop. Cancr. var. lib. 3. cap. 13. n. 153. Tusch. lit. 1. concl. 347. n. 33. Gasp. Vallase, in d. l. Imperium, n. 51. Menchac. illustr. cap. 3. num. 9. Antuñ. de donat. Regiis, part. 3. cap. 44. n. 13. Greg. Lop. in l. 9. gloss. 2. tit. 4. p. 5. ubi Hermol. gloss. 1. n. 58. Cabed. part. 2. decis. 11. n. 3. Afflict. ad consuetud. Sicil. q. 6. num. 4. At contra D. Covarruv. & sequaces docuere haud pauci, quos laudat Menoch, num. 21. & Mastrill. ex n. 16. & illis adstipulatur lex 9. tit. 4. p. 5. Omnes ferè utriusque opinionis auctores indistinctè loquuntur, nec meminere discriminis inter castrum civitati subditum, vel exemptum, Adde Alciat. latissimè disputantem pro posteriori sententia in d. l. Imperium, ex n. 42. Rebuff. ibi, n. 12.

Verf. Tertio constat.

161 Præmiserat D. Covar. sup. n. 10. vers. Nonna conclusio, quod concessio Castro nulli subdito civitati, jurisdictione cedit recipienti. Id ampliat in præsentia, ut nedum intelligatur de jurisdictione simplici, sed etiam de mero imperio: cui sententia, ut veriori subscribit Mastrill. haud paucis congestis, lib. 4. cap. 16. Cancr. d. cap. 13. num. 24. Gail. lib. 2. observ. 62. n. 8. Menoch, d. pref. 97. n. 14. præter alios, quorum meminimus num. 155. & ex adductis num. seqq. appa-

ret, non procedere extensionem de jure nostro regio, sicut nec principalis conclusio; idemque in Sicilia observari juxta regni constitutiones testatur Mastrill. sup. n. 11.

Hucusque tradita æquè in Regiis largitionibus, ac in alienatione ex causa onerosa procedunt, sicut de jure regio docent Martienz. in l. 1. gloss. 21. n. 26. n. 10. lib. 5. Recop. Hermol. sup. n. 42. Guttier. d. q. 131. vers. Jure nostro regio; quanvis dissentire videatur Greg. Lop. in l. 68. gloss. 8. in fin. tit. 18. p. 3. Idem est de jure communi, cum scilicet jurisdictione castro distracto per Principem coheret, Menoch, d. pref. 97. n. 14. Fabian. de Mont. de emp. & vend. q. 6. n. 12. Tusch. lit. 1. concl. 547. n. 6. Semper tamen quid actum inspiciendum, & si lateat consuetudo est observanda, l. Contractus 23. l. Semper in stipulationibus 34. de reg. jur. ac in dubiis adversus vendentem pronuntiabitur, l. Feteribus 39. de pact.

162 Quoniam Principem oppidum ad maris oram etiam cum mero imperio in subditum transferre contingat, hujus tamen territorium intra littora coarctatur quantum est sagitta jactus, quod ad usum publicum reservatum semper intelligitur; unde jurisdictione inferiori, Domini ad mare adjacens non trahitur, sed penes Principem residet, Bobad. Politic. lib. 2. cap. 16. n. 217. alias jurisdictione Domini terræ mare adjacens comprehendit ad centum mare millaria. Hier. de Monte de finib. regund. cap. 7. n. 12. Capol. de servit. rust. præd. cap. 26. n. 17. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 16. n. 162. Cancr. sup. d. c. 13. n. 236.

Ibi: *Quarto, & regulariter.*

163 Quintus casus, quando Rex absque castrum translatione jurisdictionem exercendam confert veluti Magistratibus, quæque solet an merum imperium committitur censeatur? Affirmativè frequentius resolvitur, teste Menoch, sup. n. 40. Mastrill. lib. 5. cap. 5. n. 6. Alciat. in l. Imperium, ex num. 41. de jurisd. omn. judic. Hier. Masc. de jurisd. & imper. n. 26. apud quos referuntur plures. Verum haud paucis videtur simplex tantum jurisdictione concessa, ex Greg. Lop. in l. 18. gloss. 4. tit. 4. l. 7. gloss. 1. tit. 18. part. 3. Mart. de jurisd. part. 1. cap. 8. num. 7. Orosc. in l. Imperium, n. 78. de jurisd. omn. judic. & aliis. In qua accipiuntur controversia

controversia plurimum judicantis arbitrio deferendum scripsit Menchac. illustr. lib. 1. cap. 3. in fine, oportebit quidem in primis verba concessionis pendere, necnon circumstantias unde Principis mens valeat conjectari, quarum meminere Mastrill. Orosc. & Menchac. ubi proximè.

165 Rursus si cui merum committatur imperium, non ex hoc simplex jurisdictione concessa censebitur, nisi quatenus ad exercitium imperii necessariò desideretur; hæc enim diversa sunt, nec sub imperio jurisdictione comprehenditur. Rebuff. num. 15. Alciat. n. 5. Cujac. & alii in d. l. Imperium.

166 Sextus casus, ubi dominus inferior castrum quovis modo alteri confert, nulla jurisdictionis facta mentione, ita solet communiter distingui. Aut jurisdictione annexa est castro, & sequitur illud; aut coheret personæ, & ab ea non discedit, Menoch. cum aliis lib. 3. pref. 97. num. 43. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 16. num. 32. Tusch. lit. C. concl. 116. num. 27. & lit. S. concl. 547. num. 7. In dubio jurisdictione præsumitur personæ coherere, illiusque intuitu concessa. Mastrill. num. 33. Tusch. lit. C. concl. 112. num. 37. & lit. I. concl. 558. in fin. & d. concl. 116. num. 18.

167 Utrum jurisdictione cum mero, & mixto imperio per Principem concessa, censeatur quæsitæ facultas cognoscendi de appellationis causis, controversia est, de qua Mastrill. d. cap. 16. num. 77. Bobad. d. cap. 16. ex num. 76. & nobis agenda cum D. Covar. infra, sub c. 4. num. 25. Quæ veniant Imperatore concedente civitatem cum mero, ac mixto imperio, plenè videas apud Peregrin. de jur. sife. lib. 1. tit. 2. ex num. 72.

SUMMARIUM.

- 1 Concesso oppido cum jurisdictione, hæc extenditur ad augmentum illius.
- 2 Immunitate populi concessa potuerunt qui illi per augmentum accedunt.
- 3 Limitatur, & num. 4.
- 5 Augmentum rei vendita post perfectum contractum ad emptorem spectat.
- 6 Augmentum rei legatæ an cedat legatario, & num. 9. & 11.
- 7 Exemptio, seu privilegium principis quando ad augmentum extendatur, & num. 21. cum seqq.

D. de Faría Covar. Enucl.

8 Legatis indefinitè servis, vestibus aut equis, an debeantur qui sunt testatoris sub tempore testamenti, vel mortis?

10 Fundo legato, an ejus augmentum cedat legatario?

12 Communi fundo legato, quem testator habet pro indiviso, augmentum debetur legatario, & num. 13.

14 Si eo fundo legato testator partem socii acquirat, utrum totus fundus ad legatarium perveniat, & n. 15.

19 Fundo communi, quem pro indiviso testator possidet, legato, num recipiat augmentum ad legatarii commodum, & num. 20.

24 Principi non licet subditorum jus ledere, nisi publica exigente utilitate.

25 Concessio oppidi absolute jurisdictione, territorium ejus comprehensum intelligitur.

CAPUT II.

Ad Num. 1.

Concesso per Principem castro cum jurisdictione, mero & mixto imperio, si illud augetur habitantium numero, adibusque constructis amplifcetur, id augmentum cedit ei, cui principale subfacebit. Greg. Lop. in l. 9. gloss. 3. tit. 4. p. 5. Garfias de expens. cap. 22. n. 31. August. Barbosa cum aliis in cap. Quia circa, num. 10. in fin. de privil. & de Jur. Axiom. axiom. 34. num. 5. Did. Per. in l. 1. vers. His etiam, tit. 1. lib. 3. Ordin. Augmentum enim est alicujus præexistentis rei superveniens accessio, ut pars illius sit. Medic. de legib. & statut. part. 4. quest. 28. num. 1. ideo sui principalis, cui adhæret, naturam, conditionem, & qualitates omnino sequi debet, cap. Accessorium, de reg. jur. in 6. Giurb. in consuetud. Sen. 15. gloss. 3. part. 1. num. 3. Gratian. disceptat. cap. 446. n. 28. Medic. d. quest. 28. num. 5. ubi limitat nisi forma immutetur principalis. Unde idem de augmento ac de principali judicandum, l. Si convenit 18. §. Si nuda, de pignor. action. l. Etiam 8. C. de jur. dot. l. fin. C. de frum. urb. Constantin. lib. 11. Greg. Lop. in l. 8. gloss. 12. col. 2. ad fin. tit. 4. p. 5. Surd. decis. 88. num. 10. Albert. Brun. de augment. concl. 5. Menoch. lib. 4. pref. 189. num. 157. Sarmient. selectar. lib. 8. in h. cum fundus, num. 11. de legat. 2. & alii plures apud Barbof. d. axiom. 34. num. 1.

E 2 Prære